

STATSMINISTER KÅRE WILLOCHS FOREDRAG PÅ HØYRES
SOMMERSTEVNE I ARENDAL SØNDAG 16. JUNI 1985

Foran valget om knappe tre måneder er regjeringsalternativene blitt klarere og mer forskjellige enn på lenge: På den ene side står det alternativ som man vet vil følge en stø kurs: En fortsatt borgerlig regjering, som i praksis har vist sin evne til å finne samlende løsninger til beste for landet. På den annen side står et Arbeiderparti som vil regjere med støtte fra SV. Vi vet ennå ikke om det vil bli noe listeforbund mellom de to, men man kan iallefall se at de har nærmet seg hverandre meget i de senere år.

Fortsatt borgerlig flertall og regjering vil bety fortsatt målbevisst innsats for å skape ny vekst i økonomien, styrke sysselsettingen og sikre velferds-samfunnet. Borgerlig flertall betyr fortsatt stø kurs i sikkerhets- og forsvarspolitikken, og usvekket arbeide for et enklere og åpnere samfunn med større råderett for enkeltmennesket.

Borgerlig flertall betyr kort sagt at vi kan fortsette den politikken som har gitt gode resultater siden høsten 1981:

Vi har trygget Norges sikkerhet og innflytelse i verden gjennom en stø kurs i utenriks- og forsvars-

politikken. Vi har vært utsatt for sterke angrep fra en opposisjon som ville at vi skulle forlate viktige deler av det som vi tidligere sto sammen om. Vi har stått mot stormkastene og ført linjen videre, og ser at vårt forhold til begge supermakter og venner i alle deler av verden er godt.

Vi har snudd truende stagnasjon i norsk økonomi til ny vekst for Norge, med voksende investeringer, større produksjon, høyere sysselsetting og høyere reallønn.

Vi har snudd voksende inflasjon - med trussel om galopperende prisstigning og fullstendig ødeleggelse av konkurransevnen - til lavere prisstigning enn på lange tider. Vi har gjennomlevet en periode med først stigende og så synkende arbeidsløshet. Men hva kom stigende arbeidsløshet av, og hvem har fått den til å synke igjen?

Efter at Arbeiderpartiets regjeringstid munnet ut i rekordstor inflasjon og kostnadsstigning, ble norske produkter så dyre, og så mange norske arbeidsplasser utkonkurrert, at stigende arbeidsløshet ikke lenger var til å unngå. Jeg beskrev denne situasjonen grundig i valgtaler i 1981. Og stigningen i arbeidsløsheten satte inn før vår omlegging av politikken hadde begynt å virke. Det var ikke mulig å bekjempe en så høy inflasjon som Arbeiderpartiet hadde skapt, uten tilstramninger som kunne gå utover sysselsettingen på kort sikt. Men nå er den registrerte arbeidsløsheten igjen under 2½ prosent av arbeidsstyrken. Jeg nevner dette tallet fordi daværende Arbeiderpartiformann Reiulf Steen i Arbeiderpartiets

rejgeringstid uttalte at "selv med en arbeidsløshet på opp til 2,5 prosent er det mulig å snakke om full sysselsetting" (Dagbladet 31.12.1977).

Jeg har merket meg at Reiulf Steen nå - i 1985 - hevder at han aldri har ment det han vitterlig sa i intervjuet fra 1977, mens han derimot mener noe han ikke sa. Men dette viser vel bare at Arbeiderpartiet nå begynner å få alvorlige problemer med å hevde at Regjeringen ikke tar sysselsettingspolitikken på alvor. De begynner vel å forstå at det ikke går an å hevde at vi har oppgitt målet om full sysselsetting.

For å forebygge enhver misforståelse: Det er Regjeringens erklærte politikk å bringe arbeidsledigheten ned så langt som mulig. Men samtidig ville det være galt å late som om himmelen er skyfri, til tross for de gode resultater som er oppnådd i arbeidet med å redusere ledigheten.

Selvom det har lyktes for oss å redusere pris- og kostnadsstigningen kraftig, er den fremdeles for sterk i forhold til konkurrentene. Det gjør det spesielt viktig å unngå slik inflasjonspolitik som Arbeiderpartiet nå anbefaler. Jeg nevner også at man må regne med større ledighet i august, som følge av det store antall unge som vil melde seg på arbeidsmarkedet da. Slik er det hvert år. Derimot vil ledigheten som vanlig synke igjen i september.

Vi har gjennomført en sterkere satsing på sosiale oppgaver enn noen gang før. Tross problemene kan vi også slå fast at helsevesenet er bygget ut og vi kan konstatere voksende effektivitet og større utbytte av de midler som settes inn.

Vi har satset for Norges fremtid ved sterk utbygging av videregående og høyere utdanning. Økningen er så sterk at en klart stigende andel av sterkt voksende ungdomskull nå får dette verdifulle grunnlag for senere innsats.

Efter nedgang i forskningens andel av nasjonalproduktet under våre forgjengere, er forskningsinnsatsen igjen økt sterkere enn nasjonalproduktet. Samtidig gjøres også denne innsats mer effektiv, slik at vi skal stå bedre rustet til å møte dagens og fremtidens inspirerende teknologiske utfordringer.

Vi har fremmet maktspredning og mangfold, med større valgfrihet for enkeltmennesket, et åpnere samfunn og styrkelse av eiendomsretten. Derved har vi brutt utviklingen i retning av stadig mer maktkonsentrasjon og statsdirigering.

Efter fire års borgerlig regjering ser vi en ny dynamikk, spennende initiativ og voksende pågangsmot både i yrkesliv og kulturliv. Derfor ser vi med optimisme på landets muligheter.

Vi vil ikke gjøre samme feil som Arbeiderpartiet: Vi vil ikke male alt med samme farge. Vi ser godt de mange gjenstående uløste oppgaver. Høyres program og Regjeringens langtidsprogram viser hvorledes vi vil løse disse oppgavene og problemene. Det er små motsetninger mellom disse to dokumentene. Begge er preget av ansvarlighet og pågangsmot. Regjeringens langtidsprogram klarlegger samtidig grunnlaget for fortsatt regjeringssamarbeid.

Vi har lagt vekt på å utarbeide et realistisk langtidsprogram, med respekt for de økonomiske lover. Vi bygger på de erfaringer man har hentet om sammenhengene mellom økonomisk politikk og økonomisk vekst, og hvor grensen går mellom vekstpolitikk og inflasjonspolitik. Vi har ikke villet drive valgkamp på en ønskeliste uten rotfeste i den virkelighet vi må være forberedt på.

Det er et offensivt program, som gjør grundig rede for hvordan vi vil skape den vekst vi trenger, for å løse de oppgavene vi står foran.

Samtidig er det et program som virkelig prioriterer, som fordeler de midler man kan skaffe på en rasjonell måte, og ikke bare lover så meget av alt til alle at resultatet blir inflasjon, - ikke vekst.

Vi vil skape vekst ved å skape gode vilkår i arbeidslivet. Regjeringen satser derfor sterkt på vekststimulerende tiltak. Vi ser allerede gode resultater av det som hittil er gjort på dette område. Dette arbeide vil bli videreført med full styrke i neste periode.

Det aller viktigste vi kan gjøre fra Regjeringens side er å sørge for at den økonomiske politikk bidrar til reduserte kostnadsnivå og bedret konkurransevne. Men en ansvarlig økonomisk politikk kan ikke alene skape den nødvendige vekst for å sikre arbeide til alle. I Langtidsprogrammet er det derfor lagt opp til en omfattende strategi for å fremme et positivt foretaksklima, øket kompetanse og styrket produksjons- og omstillingsevne. Vi satser offensivt for å stimulere privat initiativ og de skapende krefter:

- I tillegg til endringer i personsbektningen som bl.a. kan redusere de innsatshemmende marginalsattesatser og derved stimulere til sparing og innsats, må beskatningen gjøre det så lett som mulig for bedriftene å styrke sin lønnsomhet og kapitalstiasjon. De positive resultater vi ser nå er i høy grad virkningen av en mer vekstfremmende skattepolitikk som vil bli ført videre hvis vi vinner valget.
- Næringslivets muligheter til å finansiere omstillinger og nyskapning vil bli ytterligere bedret, bl.a. gjennom øket tilgang på risikokapital og romslige lånerammer i statlige og private finansieringsinstitusjoner.
- For å fremme effektiv ressursutnyttelse og styrke vekstmulighetene innenfor skjermede og tjenesteydende næringer, vil det fortsatt bli ført en aktiv konkurranse- og dereguleringspolitikk.

- Langtidsprogrammet legger opp til en bredt anlagt politikk for kompetanseoppbygging og teknologisk fornyelse. Forskningsinnsatsen vil bli ytterligere forsterket og effektivisert. Det vil bli opprettet minst 5.000 nye studieplasser frem til 1990, i tillegg til et betydelig antall studieplasser i utlandet. Det vil videre bli investert mer enn noensinne innenfor telekommunikasjonssektoren før 1990, i tillegg til at det må stimuleres til et betydelig tele-engasjement fra næringslivets side. Det vil også bli satset på å styrke samarbeide mellom forskningsmiljøene på universiteter og høyskoler og næringslivets forskningsmiljøer.

- Det vil bli ført en aktiv politikk for å gjøre det lettere å etablere norsk virksomhet i utlandet, som tillegg og støtte til den virksomheten som drives her hjemme. Vi vil også legge forholdene til rette for utnyttelse av de muligheter for vekst og internasjonalisering som oljevirksomheten representerer.

- Det vil bli satset på å øke antallet bedrifts-etableringer og på å gi de nye bedriftene større motstandskraft de første vanskelige driftsårene. I Langtidsprogrammet er det skissert et handlingsprogram for å stimulere til flere og mer livskraftige nyetableringer.

I motsetning til Regjeringens vekstfremmende politikk, går Arbeiderpartiet til valg på et program som vil bety

en voldsom økning i de offentlige utgifter og utlån, og derfor også medføre mer inflasjon, øket kostnadsnivå og mindre vekst. I tillegg vil Arbeiderpartiet rette et nytt angrep mot en av de sentrale vekstforutsetninger i moderne økonomi, nemlig et uavhengig og konkurransedyktig bankvesen.

Efter at vi ga aksjonærene tilbake flertallet i bankenes styrende organer, har samarbeidet mellom bankenes eiere og ansatte gitt oss et langt mer dynamisk og vekstfremmende bankvesen. Bankene har skaffet seg større evne til å støtte både bedrifter og andre med kapital, service og kvalifisert rådgivning. Dette angår alle arbeidsplasser i næringslivet.

Arbeiderpartiets gammeldagse krav om å ta styringen fra eierne, vil bety et viktig skritt i retning av sosialisering av bankene, og bli et ytterligere bidrag til å undergrave vekstkraften i et moderne samfunn.

Veksten skal sikre bosettingen, og bedre vilkårene, særlig for barnefamiliene, de syke og de eldre. For å få nok midler til en reell bedring, for barn, syke og de eldste eldre, må man vise tilbakeholdenhet overfor andre gruppers ønsker.

Vi har rike muligheter, men også farlige muligheter for å ødelegge mulighetene. Regjeringen vil satse målbevisst, men ikke akseptere slike overbud som bare kan skape ny kraftig skattestigning og ny inflasjon, og derved ødelegge grunnlaget for titusener og arbeids-

plasser. Vårt program er et realistisk program for en trygg samfunnsøkonomi og reell vekst og velferd.

Arbeiderpartiet har siden høsten 1981 brukt mye tid på å fortelle velgerne hvor dårlig det er gått på alle områder. Men velgerne kan jo se selv at svartmalingen ikke er berettiget, og de vet at økonomiske problemer, sykehuskøer og kapasitetsproblemer i eldreomsorgen ikke var noe som dukket opp i Norge 14. oktober 1981. Nå går derfor Arbeiderpartiet til valg på en strøm av kostbare løfter, som mangler sidestykke i norsk politisk historie. Arbeiderpartiet lover mer - mye mer - på så å si alle områder. Den eneste markerte unntagelse er Forsvaret, hvor Arbeiderpartiet vil redusere innsatsen i forhold til Regjeringens opplegg. Men det monner tross alt lite når det gjelder å veie opp de overveldende overbudene på andre områder.

Jeg har tidligere karakterisert Arbeiderpartiets politikk som lettsindig, men det er en for mild karakteristikk etter strømmen av kostbare valgløfter: Arbeiderpartiets løfter er en uansvarlighet som bare kan måle seg med SV's økonomiske drømmerier, og kan forsåvidt godt danne innenrikspolitisk grunnlag for listeforbund mellom de to partier.

Samtidig markerer Arbeiderpartiets nye program fullføringen av en fullstendig helomvendig i forhold til regjeringen Harlem Brundtlands langtidsprogram for inneværende periode. Det var fru Brundtlands egen regjering som sa at "Regjeringen ser det som helt nød-

vendig å redusere den sterke veksten i de offentlige utgiftene", og at "Statsbankenes utlånsrammer vil bli holdt innenfor stramme rammer". Gro Harlem Brundtlands egen regjering uttalte at kampen mot inflasjonen ville kreve en "stram finans- og kredittpolitikk". Nå vil Gro Harlem Brundtland øke de offentlige utgiftene med tallrike milliarder hvert eneste år i tillegg til den økningen vi foreslår, og benekter at det vil føre til økt prisstigning! Hun krever at jeg skal bevise at slik politikk fører til inflasjon, til tross for at forklaringen står svart på hvitt i et dokument som hun selv har lagt frem! Hun burde også lytte til partifellen Skånland, som i avisen Vårt Land har sagt klart fra at "På kort sikt fører store valgløfter til høyere inflasjon, men mot slutten av århundret vil de virkelige problemene sette inn".

Man bør også merke seg sentralbanksjef Skånlands uttalelse til Dagbladet 30. mai. Der sa han at "Vi har nå en så høy sysselsetting innenlands at om det brukes mer penger innenlands, vil det føre til for stort press på økonomien og i neste omgang til økt arbeidsledighet".

Arbeiderpartiet mener selv at dets forslag vil øke utgiftene på statsbudsjettet slik at de i 1989 blir 9 milliarder kroner høyere enn etter Regjeringens opplegg. Hvor meget penger dette er, kan illustreres med at det er omtrent like meget som staten får inn i inntektsskatt fra personer og bedrifter.

Vi mener at alle de forslagene som Arbeiderpartiet legger frem vil koste meget mer enn 9 milliarder om året,

og ser også med undring at partiet ikke tar med i dette regnestykket den veldige økningen i statens utlån til gode formål som partiet lover, og som det også måtte skaffes penger til. Men selvom Arbeiderpartiets tall hadde vært riktige, ville de representere en voldsom økning i den samlede efterspørsel i samfunnet, med slike inflasjonsøkninger som bl.a. Hermod Skånland har beskrevet.

For å prøve å imøtegå angrepene, gjør Arbeiderpartiet det kunstgrep å regne med økte inntekter som følge av den økte vekst som partiet lover, men som ikke vil bli resultatet av en slik politikk. De bygger på den fristende teori at når man bevilger mer, blir det også automatisk større inntekter til staten. Men så enkelt er det nok dessverre ikke. Hvis man bevilger så meget at det blir mer inflasjon, blir det etterhvert mindre reell vekst i landet, og mindre reelle inntekter til staten. Det kan nok bli mange kroner, men av mindre verdi. Derfor vil Arbeiderpartiets overbud føre til en stadig sterkere svekkelse av budsjettene, og stadig sterkere inflasjon.

Arbeiderpartiets opplegg er med andre ord et eksempel på faren for at oljeinntektene kan bli brukt til å skape galopperende inflasjon i Norge, og derved ødelegge konkurransevnen og føre til tap av titusener av arbeidsplasser - og massearbeidsløshet.

Det er dessverre ingen grunn til å tro at Arbeiderpartiet under sin nåværende ledelse vil snu i tide, dersom de skulle vinne valget. Arbeiderpartiets løfter vil ikke kunne bli oppfylt, men forsøkene på å gjøre det,

vil skape en ny inflasjonsbølge som det vil bli meget vanskeligere og langt mer smertefullt å komme ut av enn den forrige inflasjonsbølgen som Arbeiderpartiet skapte, med opptil 15% prisstigning i en tolv måneders periode. Tenk bare på hvor vårt arbeidsliv ville stått i dag dersom den inflasjonen Arbeiderpartiet skapte hadde fått fortsette! Da ville det vært håpløst for de fleste bedrifter å hevde seg i konkurransen med utlandet.

Det er ellers lett å forstå at Arbeiderpartiet føler behov for å bruke enda sterkere ord enn løfter om den milliardrullingen det kommer med nå: Nå skal det hete "garanti", i et forsøk på å bli trodd. Men la oss se litt på hva som skjedde med Arbeiderpartiets løfter siste gang Arbeiderpartiet vant et valg:

Foran valgseieren i 1977 la Arbeiderpartiet frem et langtidsprogram med rike løfter: Det ble flertall i Stortinget for å gjennomføre løftene, men en lang rekke av de mest sentrale løftene ble likevel ettertrykkelig brutt. La meg bare nevne to eksempler: Arbeiderpartiet vant valget på bl.a. å love pensjonistene 6% realøkning i pensjonene hvert år. Allerede det andre året i perioden ble økningen halvert, og de to siste årene i Arbeiderpartiets siste periode fikk pensjonistene mindre enn en syvendepart av den økningen de var blitt lovet!

Et annet eksempel: I 1977 vant Arbeiderpartiet valget på bl.a. løfter om betydelig reallønnsøkning for lønnstagerne. De ga flere fristende tall for hvor meget større velstanden skulle bli. Resultatet ble reallønns-

nedgang for de fleste i Arbeiderpartiets siste periode. Derefter ble det borgerlig regjering og økt reallønn.

Vi står på mange måter i en paradoksal situasjon foran dette valget.

Arbeiderpartiet mener at den økonomiske situasjonen er blitt så meget bedre i vår regjeringstid, at det nå er tid for store og kostbare reformer, som det slett ikke var råd til før. Nå kommer Arbeiderpartiet med storslagne løfter, som det selv regnet som ugjennomførlige for noen år siden, etter at det selv hadde styrt i åtte år. Og når Arbeiderpartiet lover så meget mer nå enn for fire år siden, da det selv hadde regjeringsansvar, kan overbudene ikke begrunnes med oljeinntektene. Arbeiderpartiet regnet jo med dem for fire år siden også, men erkjente da at de ikke gir grunnlag for å forsvare slik inflasjonspolitik som partiet satser på nå, i sine utspill for å vinne flertallet. Det faller på oss å forklare at selvom den økonomiske situasjonen er blitt betraktelig bedre, er den ikke blitt så gunstig at man har råd til så meget som opposisjonen krever.

Opposisjonen tilbyr så meget til nær sagt alle formål, at virkeligheten vil bli mer inflasjon, mindre vekst og dårligere løsning av de prioriterte oppgaver, dersom de vinner. Vår linje er en trygg politikk for vekst og konsentrasjon om de viktigste oppgaver, med særlig vekt på økt innsats for barnefamiliene, de syke og de eldste eldre.